

CONSILIUL SUPERIOR AL
MAGISTRATURII

Judecătoria Orhei

MD5400, or.Rezina str.Voluntarilor 3
Tel: 0 254 2-56 -16, 0 2542-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail:jrz@justice.md

ВЫСШИЙ СОВЕТ
МАГИСТРАТУРЫ

Суд г.Орхей

MD5400 г.Резина, ул.Волунтарилор 3.
Тел: 0 254 2-56-16 , 0 254 2-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail:jrz@justice.md

Nr. 07.12.2022 nr.646

Curții Constituționale a RM
mun. Chișinău, str. A. Lăpușeneau 28

Vă transmitem pentru examinare, suplimentul la sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 6 lit.a) și art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, ridicată în cadrul dosarului nr. 21ji-199/2022, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul Rezina, înregistrată în cancelaria Curții Constituționale cu nr. 194g din 18.11.2022

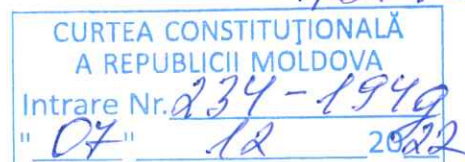
Anexă: Suplimentul la sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor art. 6 lit.a) și art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021, pe 8 file.

Cu înalte considerații,

Judecător

Ivan PARII

SUPLIMENT

la sesizarea privind excepția de neconstituționalitate

a dispozițiilor art. 6 lit.a) și art. 7 lit. d)

din Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, ridicată în cadrul dosarului nr. 21ji-199/2022, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul Rezina, înregistrată în cancelaria Curții Constituționale cu nr. 194g din 18.11.2022

D.3. Argumentarea contravinerii prevederilor art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021 cu art. 24 alin. (1) și (2) din Constituție

1. Prin prezenta sesizare se solicită inclusiv verificarea corespunderii constituționalității dispozițiilor art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021, cu prevederile art. 24 alin. (1) și (2) din Constituție.
2. Conform art. 24 din Constituția RM, (1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică. (2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.
3. Dreptul la viață este garantat de art. 2 CEDO, iar art. 3 al aceluiași act normativ, interzice în termeni absoluți tortura, tratamentele inumane și degradante.
4. Este de menționat că textul art. 2 și art. 3 al CEDO, impune obligația pozitivă statelor, de a lua toate măsurile care se impun pentru protejarea efectivă a dreptului la viață și dreptului de a nu fi supus torturii, tratamentului inuman și degradant.
5. În jurisprudența sa, CtEDO a reamintit, mai întâi, obligația impusă statelor de art. 2, de a adopta toate măsurile necesare protecției vieții persoanelor de sub jurisdicția lor. Îndeplinirea acestei obligații implică, printre altele, îndatorirea primordială a statelor de a asigura dreptul la viață prin adoptarea unei legislații penale de natură disuasivă pentru comiterea unor fapte care să aducă atingere vieții altor persoane, legislație care să includă și un mecanism de aplicare a sa, conceput în așa fel încât să prevină, să reprime și să sancționeze eventualele încălcări în materie.
6. Astfel, controlul Curții nu se limitează la gravitatea sentințelor impuse inițial de instanțele interne, ci include și modul de punere în aplicare ulterioară a acestora (*Enukidze și Girgvliani împotriva Georgiei*, pct. 269 și 275, în care Curtea a constatat o încălcare a art. 2 sub aspectul său procedural, *inter alia*, din cauza clemenței nerezonabile dovedite față de condamnați prin eliberarea anticipată). În această privință, Curtea a subliniat că cerința eficienței unei anchete penale în temeiul art. 2 poate fi interpretată și în sensul că impune statelor obligația de a executa hotărârile definitive fără întârzieri nejustificate. Curtea a constatat că aceasta se întâmplă deoarece executarea unei pedepse impuse în contextul dreptului la viață trebuie considerată parte integrantă a obligației procedurale a statului în temeiul acestui articol (*Kitanovska Stanojkovic și alții împotriva fostei Republici Iugoslave a Macedoniei*, pct. 32).
7. În consecință, Curtea a considerat că acordarea amnistiei pentru uciderea civililor sau rele tratamente aplicate acestora ar fi contrară obligațiilor asumate de stat în temeiul art. 2 și 3 din Convenție, întrucât ar împiedica anchetarea unor asemenea acte și **ar conduce în mod necesar la impunitate pentru cei răspunzători** [*Marguš împotriva Croației (MC)*, pct. 127].

8. Detențiunea pe viață, potrivit art. 16 alin. (5) Cod penal, este o pedeapsă prevăzută pentru comiterea infracțiunilor excepțional de grave, care atentează în primul rând la viața persoanei.
9. Remarc că toate persoanele condamnate la pedeapsa detențiunii pe viață, față de care administrația Penitenciarului nr. 17 Rezina a înaintat demersuri privind aplicarea art. 7 alin. (1) lit. d) al Legii privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, au comis infracțiuni contra vieții persoanei.
10. Conform art. 61 alin. (2) Cod penal, pedeapsa are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea și resocializarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane.
11. Astfel, înlocuirea pedepsei detențiunii pe viață cu 30 de ani de închisoare, în rezultatul aplicării actului de amnistie față de condamnat, în temeiul art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021, ar constitui eventual o încălcare gravă a art. 2 CEDO și a art. 24 alin. (1) din Constituția RM, or, în asemenea ipoteză, echitatea socială nu ar putea fi restabilită, fiind subminat dreptul la viață, ca valoare fundamentală ce urmează a fi ocrotită de stat. Or, fără protejarea efectivă a acestui drept substanțial, protecția celorlalte drepturi rămân fără efect.
12. Remarc că în situația în care, persoanei condamnate la detențiune pe viață, i se v-a înlocui pedeapsa cu 30 ani închisoare, aceasta v-a fi deja considerată drept persoană condamnată la închisoare, în privința sa urmînd a fi schimbat și regimul de detenție. În asemenea circumstanțe, condamnatul, căruia i s-a înlocuit pedeapsa detențiunii pe viață, cu 30 ani închisoare, v-a avea ulterior dreptul inclusiv la aplicarea prevederilor art. 91 alin. (3) lit. b) Cod penal, avînd posibilitatea de a fi eliberat condiționat de pedeapsă înainte de termen, la executarea efectivă a 2/3 din termenul de pedeapsă înlocuit. Astfel, persoana condamnată inițial la pedeapsa detențiunii pe viață, v-a putea fi pusă în libertate după ispășirea efectivă a 20 ani închisoare. Prin urmare, prin aplicarea art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021, se v-a încălca obligația pozitivă a statului de a lua măsurile necesare protecției eficiente a dreptului la viață, garantat de art. 2 CEDO și art. 24 alin. (1) din Constituția RM.
13. Autorul prezentei sesizări, consideră că aplicarea față de condamnații la detenție pe viață a prevederilor art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021 ar constitui eventual o încălcare gravă și a art. 3 CEDO, respectiv art. 24 alin. (2) din Constituția RM.
14. În jurisprudența sa, CtEDO a constatat că violul și agresiunile sexuale grave pot fi analizate ca un tratament care intră în domeniul de aplicare al Articolului 3 din Convenție. Ea reiterează, în special, că Statele au obligația pozitivă, inerentă Articolelor 3 și 8 din Convenție, de a adopta dispoziții în materie penală care să sancționeze în mod eficient violul și de a le aplica în practică printr-o

investigație și urmărire penală efectivă (*M.C. v. Bulgaria*, § 153 și *B.V. v. Belgia*, nr. 61030/08, § 55, 2 mai 2017). Această obligație pozitivă necesită, de asemenea, incriminarea și reprimarea efectivă a oricărui act sexual neconsensual (*M.G.C. v. România*, nr. 61495/11, § 59, 15 martie 2016 și *Z v. Bulgaria*, nr. 39257/17. O cerință de promptitudine și diligență rezonabilă este implicată în acest context. Un răspuns rapid din partea autorităților este esențial pentru a păstra încrederea publicului în respectarea principiului legalității și pentru a evita orice aparență de complicitate sau toleranță a faptelor ilegale (*B.V.*, pre-citată, § 58 și cauzele citate în aceasta).

15. Din constatarea sa în contextul Articolului 2 din Convenție, potrivit căreia cerința către autorități de a efectua o anchetă penală eficientă ar putea fi interpretată și ca impunând Statelor obligația de a executa o condamnare definitivă fără întârzieri nejustificate, Curtea consideră că aceeași abordare trebuie aplicată și în cazul comiterii infracțiunilor ce atentează la inviolabilitatea sexuală a persoanei, iar executarea unei condamnări pentru abuz sexual este o parte integrantă a obligației pozitive care îi revine Statului în baza Articolelor 3 și 8 din Convenție.
16. În această privință, ea reamintește că s-a pronunțat, în materie de tortură sau rele tratamente aplicate de către agenți ai Statului, **că amnistia și grațierea nu ar trebui să fie tolerate în acest domeniu** (a se vedea *Mocanu și alții*, pre-citată, § 326). Curtea reafirmă că acest principiu se aplică, de asemenea, și actelor de violență din partea persoanelor private (*Pulfer v. Albania*, nr. 31959/13, § 83, 20 noiembrie 2018; a se vedea, de asemenea, pentru impunitatea rezultată din intervenția prescripției, *İbrahim Demirtaş v. Turcia*, nr. 25018/10, § 35, 28 octombrie 2014 și cauzele citate în aceasta). Totuși, CtEDO reiterează că amnistiiile și grațierile sunt, în esență, o chestiune a dreptului intern al Statelor membre și că, în principiu, ele nu sunt contrare dreptului internațional, **cu excepția cazurilor în care se aplică la fapte care constituie încălcări grave ale drepturilor fundamentale ale omului** (*Makuchyan și Minasyan*, pre-citată, § 160; a se vedea, de asemenea, *Marguš v. Croația* [MC], nr. 4455/10, § 139, CEDO 2014 (extrase).
17. Notez că în unele cazuri, persoanele condamnate la **detențiune pe viață, față de** care s-au înaintat demersuri privind aplicarea art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021, au comis nu doar infracțiuni contra vieții persoanei, dar și infracțiuni care au atentat la inviolabilitatea sexuală a victimelor.
18. Remarc că relativ recent, în cauza EG v Republica Moldova (Cererea nr. 37882/13, Hotărîrea din 13.04.2021), CtEDO a constatat că aplicarea amnistiei în privința unei persoane condamnate pentru acțiuni de agresiune sexuală și eșecul autorităților de a pune în executare pedeapsa stabilită condamnatului, au

fost considerate drept incompatibile cu obligațiile pozitive ale Statului în baza Articolelor 3 și 8 din Convenție.

19. În cauza respectivă CtEDO a stabilit că agresiunea sexuală a cărei victimă a fost reclamanta, a constituit o încălcare gravă a dreptului său la integritatea sa fizică și psihică și că acordarea amnistiei unuia dintre autorii acestei agresiuni, este susceptibilă să contravină obligațiilor impuse Statului reclamat în sensul Articolelor 3 și 8 din Convenție. Astfel, CtEDO a hotărât că a avut loc încălcarea Articolelor 3 și 8 din Convenție și a obligat Republica Moldova să achite reclamantei 10 000 Euro cu titlu de prejudiciu moral cauzat.
20. Reiterând cele expuse, în special constatările CtEDO în cauza EG v Republica Moldova (Cererea nr. 37882/13, Hotărârea din 13.04.2021), consider că aplicarea prevederilor art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021 față de persoanele condamnate la pedeapsa detenției pe viață, ar constitui o ingerință în drepturile victimelor și a succesorilor acestora, garantate de art. 2 și art. 3 al CEDO.
21. După cum s-a menționat anterior, este indubitabil faptul că persoana condamnată la pedeapsa detenției pe viață, are dreptul la o reexaminare a pedepsei, în termen de 25 de ani de la aplicarea acesteia, fapt stabilit și în jurisprudența CtEDO. La moment, legislația penală, prevede un asemenea drept a condamnatului, ce este stipulat în art. 91 alin. (5) Cod penal (redacția actuală) și art. 51 pct. 7 al Codului penal (în redacția anului 1961). Prin urmare, pentru a nu submina însuși esența pedepsei detenției pe viață, reexaminarea acesteia, poate avea loc doar în condițiile art. 91 alin. (5) Cod penal în redacția actuală, fie în condițiile art. 51 pct. 7 al Codului penal (în redacția anului 1961) când condamnatul, a ispășit efectiv 30, respectiv 25 ani închisoare. Art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021, impune practic o reexaminare expromptă a pedepsei detenției pe viață, indiferent de durata pedepsei efectiv ispășită de condamnat.
22. În felul acesta, în opinia autorului sesizării, prevederile art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021, sînt contrare și art. 24 alin. (1) și (2) din Constituție.

CONSTITUȚIA REPUBLICII MOLDOVA

Articolul 24

Dreptul la viață și la integritate fizică și psihică

- (1) Statul garantează fiecărui om dreptul la viață și la integritate fizică și psihică.
- (2) Nimeni nu va fi supus la torturi, nici la pedepse sau tratamente crude, inumane ori degradante.

E. Cerințele sesizării

În legătură cu circumstanțele expuse supra, solicit Înaltei Curți de a verifica dacă prevederile art. 7 lit. d) din Legea nr. 243 din 24.12.2021 privind amnistia în legătură cu aniversarea a XXX-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova, corespund prevederilor art. 24 alin. (1) și (2) din Constituția Republicii Moldova.

G. Declarația și semnătura autorului sesizării

Declar pe onoare ca informațiile ce figurează în prezentul supliment sunt veridice.

Ivan Parii

(Semnătura autorului sesizării)